

Stort komponist-talent fra Stavanger imponerer

KLASSISK CD: Øyvind Mæland er et stort komposisjonstalent fra Stavanger. Vår anmelder roser også Eivind Buene.

Arnfinn Bø-Rygg

Eivind Buene: *Garland; Langsam und schmachtend; Palimpsest; Stilleben. Det norske kammerorkester, dir. Terje Tønnesen. Aurora.*

Eivind Buene (1973) er kanskje den mest spennende norske komponisten i sin generasjon. I sitt jubileumsår utgir Det norske kammerorkester fire av Eivind Buene verker under ledelse av Terje Tønnesen, en ypperlig fiolinist som har ledet det stadig fremgangsrike ensemble i 40 år.

Å velge Buene som komponist på denne jubileums-cd-en, er et usedvanlig godt valg. For Buene hører til de mest spennende norske komponister i vår samtid. Han dekker også et stort spektrum av musikalske sjangre, fra solo-stykker til svære orkesterverk. Han er en tenkende musiker, som ofte lar sine stykker henspille på musikkens fortid eller litteratur. Og han er en glimrende musikkskribent. Hans kommentar i tekstheftet til denne cd-en er et av mange eksempler på det.

Tittelsporet *Garland* (for Matthew Locke) er skrevet for og uroppført av Birmingham Contemporary Group. Locke er en engelsk renessansekomponist (1621–77), altså i en æra som går mot slutten. Det er mange henstillinger på at noe går mot sin ende hos Buene, for det meste uten henvisning til Locke, men så til slutt: en stemme som svakt kommer frem gjennom historiens slør.

I det andre verket, *Langsam und schmachtend*, er forholdet til musikalsk fortid tydeligere. På en nesten genial måte kommer Wagners *Tristan og Isolde* inn i verket etter tette, moderne strykeklinger. Wagner blir så hørlig i ulike settinger. Tittelen på stykket, *Langsam und Schmachtend* (Langsomt og lengtende), er for øvrig foredragsbetegnelsen Wagner satte på det berømte forspillet til operaen.

Palimpsest er som navnet sier, lagvis skrifter oppå en original som er hviket ut. Mot slutten gjennomlyser lagene hverandre

Øyvind Mæland fra Stavanger får strålende omtale for sitt siste verk. FREDRIK REFVEM

på en måte som virker sterkt på lytteren. *Stilleben* er et verk der et nesten gjenkjennelig motiv varieres med sterke gester, og viser seg til slutt å være andresatsen fra Mozarts klaverkonsert nr. 17. Alle disse stykkene, til dels kompliserte sådanne, blir suverent spilt av Det norske kammerorkester.

Ungt komposisjonstalent
Øyvind Mæland: *Sci-fi-Lieder. KOMMEN du vid meg?; Ad undas – Sci-fi-Lieder fra Nord-sjøen; Through surfaces; String Quartet in two moments. Stine Janvin Motland vokal, Sanae Yoshida klaver, Liv Hilde Klokk fiolin, Øystein Sonstad cello, Oslo strykekvartett. Utgitt på LAWO.*

Til tross for sin unge alder fullførte Øyvind Mæland i 2013 den nesten to timer lange operaen *Ad undas – Solaris* korrigert, for seks sangsolister, fullt symfoniorkester og et 9-stemmig kor, som samme år ble satt opp på Den norske opera.

Men allerede i 2010 begynte et samarbeid mellom Mæland (årgang 1985) og impro-sangeren

Stine Janvin Motland om å lange en sangsyklus av Øyvind Rimbereids *Ad undas – Solaris* korrigert. Alle tre er de fra Stavanger.

Med seg fikk de pianisten Sanae Yoshida som bl.a. har studert med Håkon Austbø ved UiS. Det er et vågalt prosjekt, for den som har hørt Rimbereid selv lese sine dikt, blir slått over hvordan han liksom synger dem frem, med sans for rytme og fonetikk. Rimbereid er en av de fremste norske lyrikeren i dag – Dagbladet skrev om hans diktsamling *Lovene*, at det var poesi i verdensklasse. Språket hos Rimbereid er som kjent en blanding av engelsk, Stavanger-dialekt, gammelnorsk, tysk og «sms».

Men nettopp dette er det ikke så vanskelig å lage musikk av – kjent er hvordan Cage musikalsk dekonstruerte Joyces Finnegans Wake eller Berio gjorde med adskillige tekster. Hos Mæland er rimelig nok Rimbereids språk ikke endret på, men musikalisert og på overbevisende måte, sunget, resitert, lydprodusert av Stine Janvi Motland. Det er et langt verk, med ti forskjellige tekster (som alle står i tekstheftet), men uten snev av monotoni.

Through Surfaces er en duo for fiolin og klaver, hvor en lys tekstur og en mørkere liksom holder hverandre stangen. Strykekvartetten i to satser viser Mælands gode grep om denne sjangeren. Med seg på denne

cd-en har Mæland fremragende musikere.

Fabelaktig, men hvorfor endre Chopin?
Daniil Trifonov: *Chopin Evocations. Mahler Chamber orchestra, dir.: Mikhail Pletnev. 2 cd-er. Deutsche Grammophon.*

Daniil Trifonov er en pianist hele musikkverdenen snakker om i dag. Han er like virtuos som fantomet Lang Lang, og har en musikalitet som hver gang vi ser ham (på DVD eller TV) og hører ham, forbauser oss. Han har spilt inn mye Rachmaninov, Liszt og en rekke transkripsjoner som virtuost er halsbrekkende.

På denne cd-en spiller han de to klaverkonsertene av Chopin vidunderlig, og stykkene som forholder seg til Chopin (av Schumann, Grieg, Barber, Tsjajkovskij, Mompou) har jeg aldri hørt tilnærmet så overbevisende musikalsk spilt. Det samme gjelder Mozarts *Variasjoner over «Là ci darem la mano»* fra Don Giovanni og Chopins *Rondo* for to klaverer C-dur, der Trifonov har med seg Sergej Babayan. Dette er

et strålende utvalg, gjort av Trifonov selv.

Men når jeg ikke gir en 6-er her, så skyldes det at dirigenten, Mikhail Pletnev, som selv er en fremragende pianist, har fått den fikse idé at han skal rette på Chopins orkestrering i de to klaverkonsertene. Det er hørlig allerede i begynnelsen på klaverkonserten i f-moll (spor 1, cd 1): Klarinetten er det ledende instrumentet helt i begynnelsen i stedet for strykerne. Pletnevs orkestrering er aldri store, men mange nok til å være forstyrrende og han tar heller ikke alltid hensyn til Chopins foredragsbeskrivelser.

Alt av Rachmaninov
Rachmaninov: *Piano Music. Idil Biret, Polsk radiosymfoniorkester, dir.: Antoni Wit. 10 cd-er. Naxos.*

Tyrkiske Idil Biret er ikke så kjent på våre breddegrader, men har sin utdannelse hos fremragende pedagoger og pianister, slik som Nadia Boulanger i Paris og Wilhelm Kempff i Tyskland. I 1960 ble hun invitert av den store sovjetiske pianisten Emil Gilels til å reise rundt i landet og gi 16 konserter i løpet av to måneder. Hun behersker er repertoar fra Bach til Boulez. Hun har fått mange priser for sitt Chopin-spill, og jeg glemmer aldri da jeg hørte hennes innspilling av Chopins etyder i 1990, også det på Naxos.

Nå har Naxos gitt ut en boks med 10 cd-er Rachmaninov. Det følger ikke med noe teksthefte til denne billigserien, men så vidt jeg kan se, er dette alt Rachmaninov skrev for klaver-solo og for klaver og orkester. (Hun har også spilt inn alt av Brahms og Chopin!)

Biret er ikke i besittelse av Martha Argerichs stormende temperament, Maria Joao Pires' poesi eller Uchidas klangbehandling. Hennes spill er mer nøytralt, men ganske teksttro. Og hun har stor sans for hvordan musikken skal bygges opp. I første sats av klaverkonsert nr. 2 hører vi f.eks. etter det dynamiske og tempomessige høydepunktet, hvordan det bygges langsomt ned igjen, trinn for trinn. Ellers er denne Rachmaninov-utgivelsen ikke minst verdifull siden vi kan høre alt det komponister skrev for klaver uten og med orkester.